העולם הזה

העורך הראשי:
אורי אבנרי

ראש המערכת:
שלום כהן

עורכי־משנה:
רוב איתן, אורי סלע

עורך כיתוב:
סילבי קשת

עורך תבנית:
אחרון צור

כתב בכיר:
אלי תבור

צלם המערכת:
אריה קרן

חברי המערכת:
ישראל ביבר, ניצה גבי, שייע גלזר, לילי גלילי, דוד חורוביץ, רותי ורד, רוני וזהר, אברהם חרמון, אוסקר סאובר, משה לשם, אביבה סמו, עמוס קינן, שלמה קרן.

הצייר הראשי:
שמואל ברתור

עורך רפוא:
אריה אריאל

מנהל מעבדה:
נתן רון

רחוב גליקסון 8, תל־אביב, טלפון 26785, ת. ד. 136. מען למברקים: „עולמפרס".

המוציא לאור: העולם הזה בע"מ. דפוס משה שהם בע"מ, ת"א, טל. 62239.

המערכת איננה אחראית עבור תוכן וד מודעות, כולל מודעות המתפרסמות תחת הכותרת „דו"ח לצרכן", „דו"ח לנוסע" וכו' המוכנות ונערכות על־ידי המערכת.

המפצה: דוד סופל ובניו, תל־אביב, רחוב אחד־העם 24, טלפון מס' 5673.

העתון הנקרא ביותר במדינה

ציון יבי

עתונאי יכול לשאול את עצמו באופן קבוע אחת משתי השאלות: „מדוע לפרסם?" או „מדוע לא לפרסם?" אם הוא שואל את השאלה הראשונה, הוא עתונאי. אם הוא שואל את השאלה השניה, הוא אי־נגן.

כשלונותיו המזהירים של מנגנון־ההסבה הישראלי מוכיחים כי אותו כלל חל גם על תועמלנים. כמעט תמיד אפשר למצוא סיבות למה לא לפרסם משהו. כמעט תמיד סיבות אלה גורמות לאסונות הסברתיים.

הכלל הוא מאד פשוט: אי־אפשר להסמיר שום דבר לאורך ימים, מחוץ לשטח הצבאי המצומצם ביותר. מיטב הכוחות של הטכניקה האנושית מגוייסים במאה ה־20 בחזית גילוי העובדות — לא רק המרגלים, עם שפע אביזריהם, אלא גם העתונאים, הבאים תוך 24 שעות לכל נקודת־רפה, והמשתמשים בטלפונים ובמברקות הנושאים את דבריהם תוך שעות מעטות מסביב לכדור הארץ.

בתנאים אלה, חוק ההגיון הוא: לפרסם. אם אתה בעצמך מפרסם את העובדה לראשונה, אתה האיש היכול לבחור במועד המתאים, בניסוח המתאים. אתה יכול לתמרן איך שהוא את ההגבה הראשונה בהתאם לצרכיך. ואילו בשעה שאתה מנסה לשתוק ולהשתיק, אתה נתון לחסדי המקרה: הצד השני הוא המחליט מתי לפרסם, איך לפרסם ובאיזו צורה. הוא הקובע את ההגבה הראשונה. אתה יכול רק להכחיש ולהתנצל.

★ ★ ★

דוגמה קלאסית ניתנה החודש על־ידי פרשת ההריסה בחצי־האי סיני.

אילו הודיע צה"ל לפני חודש כי הוא מבצע הריסה שיטתית של כבישים ורכבות, וממקש את השטח, כדי למנוע בעד צבא עויין להתבסס בנוחיות ליד גבולות הארץ, לא היה הדבר מעורר רושם שלילי מיוחד. העולם היה מבין שיש בדבר הגיון צבאי שאינו חורג מן המקובל, באזור מידברי שאינו מיושב.

מנגנון־ההסברה של ישראל לא עשה זאת. הדבר שהיה סוד גלוי ברחבי הארץ, הוו עלם משך כמה שבועות מעיני העולם. כך באה ההודעה הראשונה והגרגות מפי צד אחר לגמרי: היחידות היוגוסלביות של האו"ם. העולם הבין כי ישראל הקסנה, שכבר גרמה לטרדות כה רבות, שוב ביצעה תעלול ילדותי מרגיז ולקחה על עצמה להפריע לכוחות או"ם, שבאו להשליט שלום וסדר.

תחת חיפוי ההגבה הזאת, היה קל לאו־בי ישראל באו"ם ליזום את הזמנתן של יחידות מצריות לאזור סיני כדי לסלק את המוקשים ולתקן את הכבישים. מאחר שקשה לדרוש שהיחידות של או"ם באי־זור זה יהיו חובבות של מדינה אשר התנקשה (לדעתן) בחיי אנשיהן, לא יהיה מי שידרוש מן המצרים לחזור הביתה אחרי סיום המלאכה.

כך חזרו המצרים לחצי־האי, בעזרתו האדיבה של מנגנון־ההסברה הישראלי, בשעה שהדיפלומטים הישראליים מנהלים מאבק נואש למען פירוז חצי־האי ואי־החזרת המצרים.

★ ★ ★

אין לי ספק שמדיניות־ההסברה בכפר־קאסם תביא לתוצאות דומות.

גם כאן היתה הרעה הקטנה ביותר פירסום כל פרטי המעשה למחרת היום. זה היה נותן מזון לתעמולת האוייב. אולם כל אדם נבון בעולם היה מבין שאם אמנם קרה מעשה־זוועה, הרי המדינה הסתייגה ממנו מיד, הודתה בו בבה מלא ואחזה בכנות באמצעים למניעת מעשים דומים.

תחת זאת באה הודעה מגומגמת, שהסתירה את העובדות. גם היא פורסמה רק תחת לחץ אנשי מפ"ם ואחדות־העבודה בממשלה.

כעבור חודש נוסף, באה בשבוע האחרון ההודעה השניה של ראש־הממשלה, שגילתה ע"ד ספק, אך ביקשה שוב להסתיר את ההשתלשלות המפורסת של המאורעות. אם יצליחו מתנגדי המשפט הפומבי, תימשך מדיניות זו עד הסוף.

האם חושב מישהו שאפשר להסתיר את המאורע, אחרי שפרטיו נשלחו למאות אישים בארץ בפרסומים פנימיים? הדבר חמור מדי מכדי שיישאר בסוד לאורך ימים. רק נס הוא שטרם התפרסם בצורה הרחבה ביותר בעולם. כאשר יגיע רגע הפירסום הזה, תהיה הגבת העולם שלילית עד אין ערוך יותר מאשר אילו פורסם הדבר מיד ובפה מלא.

שני שפיגל

מכתבים

חברים לנשק

כאשר קראתי לראשונה כי הנכם סבקשים להנציח בצורה נאותה את הניבורים שנפלו בקרבות סיני, הششתי שמא במקום להועיל, יפגע הדבר. אך בנטלי לידי את גליון האלף, שהוקדש כולו לזכר הנופלים, הבינותי כי נישתכם לא היתה נישת עתונאים, כי אם נישת לוחמים הרוצים לחלוק כבוד אחרון לחבריהם לנשק.

דויד גרנשטין, חיפה

בשמי ובשם המשפחה, הנני מודה לכם בעד הרשימה שכתבתם והדפסתם על בני (מנו אלוף) אשר ז"ל.

פישל דרומי, תל־אביב

...וזהו אותו הנוער שכה הרבו להשמיצו ולתארו כנטול ערכים ואידיאלים. אני חושב כי גם בין לוחמי המחתרות ומלחמת העצמאות, לא היו לעם ישראל בנים יקרים, מסורים או מוכשרים יותר מאלה. טוב עשיתם שהקדשתם את כל כוחכם כדי לתאר נכונה את דמות הדור הבלתי־מוכר הזה.

מרים שרון, רמת־גן

שדה הקרב והספינה המדינית

מאמרו של העורך „כל העם צבא" (העולם הזה 1000) הוכיח את הדבר שכל אדם חושב ראה אותו מזה שנים: הצעירים הגדלים בארץ הזאת הם דינמיים יותר, מעשיים יותר ונועזים יותר מהדור הקודם. את הצלחתם הראו עד כה בשדה הקרב. הכל מאד שאין הם יכולים גם להוביל את ספינת המדיניות. יתכן מאד שהיו כבר מוצאים שפה משותפת עם בני גילם, המנהיגים כיום את מצרים ואת רוב העולם הערבי.

אליקים שורק, ירושלים

זה יהיה באמת נורא אם נהיה כמו אותם יונקרים מפרוסיה, שירדעו תמיד לני צח בשדה הקרב ולהפסיד את המערכות הפוליטיות. את זה אפשר למנוע רק על־ידי העתקת נקודת המוקד במערכת החינוך שלנו. למשל, לא צריך כל כך להדגיש את פעולות הנדנ"ע. במקום זאת, הייתי מוסיף כמה שעות לשבוע להבנת שכנינו הערביים ולימוד שפתם, ומכניס שיעורי־חובה על אזרחות.

אולי אז, בצד התכונות התקיפות וחוש ההקרבה העצמית, יתברך הנוער שלנו גם בתכונה פוליטית באותם השטחים החיוניים כל כך לקיומנו.

עדו פישר, חולון

מזהר הנשק

לא הייתי היחיד שהסכים הסכמה מלאה עם הכתוב במאמר המוקדש ל„רני" (העולם הזה 999). עוד לפני שהופיע המאמר נערכו וויכוחים על נושא זה, של התנהגות החייל בשעת קרב. בין השאר, נכתב: „היינו צריכים לכלול בשבועת האמונים של כל כוחותינו את הפסקה: אני נשבע לשמור על טוהר הנשק אשר המדינה מפקידה אותו בידי."

רצוני להעיר רק כי בפקודת יום מספר אחד, ליום ההשבעה של צה"ל, ב־28.6.48, מופיעה הפסקה: יהיו טוהר הנשק והנאמנות והמסירות לעניני האומה, הדביקות הקנאית במוסר הישראלי של ההגנה העברית עמוד האש ההולך לפני מחנות צבא ההגנה לישראל. חתום: יעקב דוסטרובסקי, רמטכ"ל.

זהר פינסלר, רמת־גן

המאמר הנ"ל היה תעודת כבוד לעורר, לעתון ולעם היהודי כולו. ויבוא יום — והוא קרוב — ויכירו גם מתנגדיכם בזה, כיוון שהנכם ממלאים תפקיד קדוש: תפקיד היהודי הנאמן למולדתו ולצדק, גם לעמים אחרים. מי יודע יותר מאתנו, המיעוט הערבי, להעריך מה זה צדק!

כשאני קורא את העולם הזה, עוברים עלי רגשי שמחה וצער כאחד. שמחה לתוכן המאמרים המשרתים את עניין השלום, ומביאים אור ותקווה לנו למען חיים משותפים עם העם היהודי בישראל... הדר־נשה, שאין לכתוב אותה, כי כבוד הוא להיות עם עם אשר יש בתוכו אנשים המוכנים להקריב עצמם למען הצדק. ואילו רגש הצער עובר עלי בגלל העובדה שהעולם הזה לא יוצא בערבית, ומעמים הערבים, באופן יחסי, היודעים לקרוא עברית. עלו והצליחו, עד מאה ועשרים אלף!

עבד אל־עזיז זועבי, נצרת

לאן תלך עזה?

יתכן מאד שצדקתם באומרכם כי כיבוש רצועת עזה נותן בידי ישראל הזדמנות היסטורית ליישוב בעיית הפליטים, וליצירת נשר איתן לקראת שלום מרחבי (העולם הזה 998). על כך איני רוצה לדון, כי איני מומחה. אולם מה שברור מעל לכל ספק, הוא כי רצועת עזה בידינו, פירושה הסבה ניכרת של מצב הבטחון שלנו. ואפילו אם איננו חושבים לשקם את הפליטים, אסור לנו להחזיר את הרצועה. כי 24 שעות אחרי שהחייל היש־ראלי האחרון יעזב את עזה, יחצו חוליות פידאיון את הגבול.

שלום אלקיים, באר־שבע

...כל אותם הנופים הבינלאומיים הנוזלים מאתנו את פרי הנצחון, שילכו לעזה — לא זו שלנו, אלא ההיא, של עזאזל!

מנחם שוסטר, רחובות

גם למצרים אין כל זכות ברצועת עזה, אלא רק לתושבים עצמם, והם זכאים להחליט על עתידם. הצעה לערוך שם משאל־עם, אשר בה אזדקת ודמוקראטית, תעשה רושם מצויין בעולם, ביחוד מפני שהיא מתנגדת לכל הפרקטיקה של ארצות רוויות... יתכן שצבא האו"ם ישכון בשני הצדדים של קווי שביתת־הנשק, ויהווה חיץ נייטרלי בינינו ובין מצרים. יתכן שיקימו שם איזה שמה נייטרלי, לתקופת מעבר, שם ימצאו עבודה פליטים רבים ואשר בו יעבדו משך הזמן גם יהודים וערבים ביחד. אמנם איני שר שיר מזמור לעתיד, אבל מי אינו מנסה לעשות תוכניות כדי לעזור ליציאה מן המיצר?

ד"ר ש. שרשבסקי, ירושלים

כלב שמירה

היות והופעת גליון האלף של שבועון היא בכל זאת מאורע חשוב, הרשו לי לברך אתכם על השירות הרב אשר אתם משרתים את העם כולו. לפעמים, רשי רותח בשאני קורא את מאמרי הביקורת החריפים שאתם מפרסמים, אבל עתה, כשאני חושב בדעה צלולה, הנעתי למסקנה, כי לכל חברה, גם לחברה ההגונה ביותר, דרוש כלב־שמירה, שיסריר את כל העולם, כל פעם שנראה לו משהו חשוד. תפקיד חסר־תודה זה, חייבים אתם להמשיך ולמלא גם באלף הגליונות הבאים.

ד"ר ז. לוין, תל־אביב

אני נמצא בחוץ־לארץ למעלה מארבעה חדשים וכל הזמן הייתי צמא לשפוע על המתרחש בארץ. עלי לציין שבהניתי מאד מקריאת העולם הזה. הנשתם בו את שלל העובדות, ונוסף לכך הוספתם את האינפורמציה שלכם בנדון, דבר שהוסיף לי מאד להבין את רקע המאורעות והלך־הרוח. בגלל זה, היתה לי אפשרות, בחיי תי באנגליה, להרגיש כאילו אני נמצא בארץ. אמנם לא הצלחתם לרפאני עדיין מרגשות הנחיתות שיש לי בגלל שהיה עלי לשבת כאן, כשחברי נלחמים...

יעקב כץ, להקת הנח"ל לשעבר, לונדון

אל ראש ההר

חקירותיהם של אנשי המרע במינזר קסרינה (העולם הזה 1000) אינן יכולות לקבוע סופית אם אמנם עברו דרך שם בני ישראל בצאתם ממצרים, או לא. כי כל מה שהם יוכלו להתמד עליו זה כמה רמזי־רמזים ושרידים מפוקפקים, שנותרו בשממה לאחר 2000 שנה. ובאותה מידה שפרופסור מזר יפרש את ההנלויות כהר כחה לדעתו הוא, הרי יימצאו עשרות מרעים אחרים, שיפרשו אותן אחרת. על כן, מוטב שיודו כולם כי הר סיני הוא הר מיסתורי, אי־שם בלב השממה, ואשר מפאת קדושתו לא יוכל איש לגלותו.

פנחס כהנא, סבריה

יא אנשי מדע... מה עשיתם לי? הנה, העפלתי והנעתי עד לראש ההר, בחיותי בטוח כי זהו הר סיני. ועתה אתם באים ואומרים לא רוכים ולא הר. האם זה יפה?

יוחי שסילברג, חיפה

היפשתי שרידים של עגל הזהב ולא מצאתי. אבל לעומת זאת, מצאתי התרוממות־רוח עילאית, על אותה פיסנה. יתכן כי זה איננו הר סיני, אבל אין לי כל ספק כי רוח אלוקים מרחפת מעל פיסגתו ומשרה באדם חדוות־חיים ואהבת־הזולת. שם המקום להפניש את עבד אל־נאצר ואת דויד בן־גוריון...

תנחום שוורץ, תל־אביב

לוועידת־הפיסגה?

אמנם כל הרומנטיקה סביב הבתולה וה־עצמות היבשות של המינזר היא יפה מאד, אך האמת היא מרה יותר ולובשת את דמותו של אותו החי־המת, המחכה בחצר המנזר ליום שבו יוכל למות ממש. על כן, חובה היא כי ישראל — בשם האגושות — תישאר בחלק זה של העולם, על מנת להביא קידמה, תברואה ומושגי חיים לכל אותם החיים־המתים.

נוח שלוינגר, ירושלים

מנימרים ורופאים

נסיונה של ההסתדרות לקרב את האקדמאים אליה (העולם הזה 1000) נדון מלכתחילה לכשלון. כי הוא איננו נובע מתוך הכרה בדרישותיהם העקרוניות של האקדמאים, אלא מתוך תכסיס פוליטי שקוף. אין כל ספק כי בהזדמנות הראשונה שהאקדמאים יעמדו שוב על זכויותיהם, שוב תתייצב ההסתדרות מולם. כי לא יתכן בשום אופן שמנהלי עבודה ישלטו על מהנדסים או שמנימרים יהיו שווים לרופאים!

ד. פרלמוטר, חיפה

הצעת שיקום

מזה שנים שאני פונה לכל המוסדות לשיקום, והנה לבסוף, הסכים משרד התחבורה, בלחץ משרד המשפטה והמחלקה לעזרה סוציאלית של עיריית תל־אביב, להקצות לי מקום שבו אוכל להקים דוכן לסכרת פלאפל. פתרון נאה באמת.

אבל כשהלכתי לראות את המקום המוצע, חשכו עיני. כמובן, סירבתי לקבלו. כי שם הייתי יכול לעמוד כל היום ולמות מרעב, לפני שמישהו היה נינוח לקנות מנה אחת של פלאפל. מיד קיבלתי מכתבים מכמה מוסדות, המשתוממים ביצר העזתי לדחות את ההצעה „הקונסטרוקטיבית". ואילו המדור לשיקום של העיריה נתן לי אישור רשמי כי המקום המוצע אינו יכול לפתור את בעייתי.

האם אתם חושבים שזה עזר? לא ולא. בולם מביטים עלי כעל סתם טרדן. יתכן שאני באמת טרדן; יתכן שהייתי צריך לעזוב את העולם ולתת קצת מנוחה לאדונים אשר צריכים למפל בי.

פליקס לוי, יפו

נפלו למען תחי המולדת

בגליון זה נעשה נסיון שני לתרום תרומה להנצחת זכרם של יקירי העם, חללי הסיבוב השני. העולם הזה פונה אליך שוב בבקשה: עזור בהמשכת מילוי תפקיד זה, בהנצחת זכר שאר הנופלים.

שלח לנו מייד את תמונת חברך או בן־משפחתך, שמסר את חייו בשדה־הקרב, ואת תולדותיו. אם אתה יכול: התקשר נא עם המערכת כדי לאפשר שיחה אישית.

במיוחד מופנית קריאה זו לאנשי המשקים, ששיכלו את חבריהם במלחמה: אנא, בקשו את נציגיכם, המוזמנים העירה, להתקשר עמנו.